

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא סב.

עין משפט נר מצוה

א מיי פ"א מה' מוכרה
הל' יח טמנ עשוין פב
טושי' ע"מ סי' ריח טע"ף
נד:
א ב ג מיי' שס הל' יג
פמנ שס טושי' ח"מ
סי' ריע טע"ף ג:
יב דה מיי' שס הל' יד
טושי' שס טע"ף ה:
יג ו מיי' שס הל' טו טושי'
שס טע"ף ד:

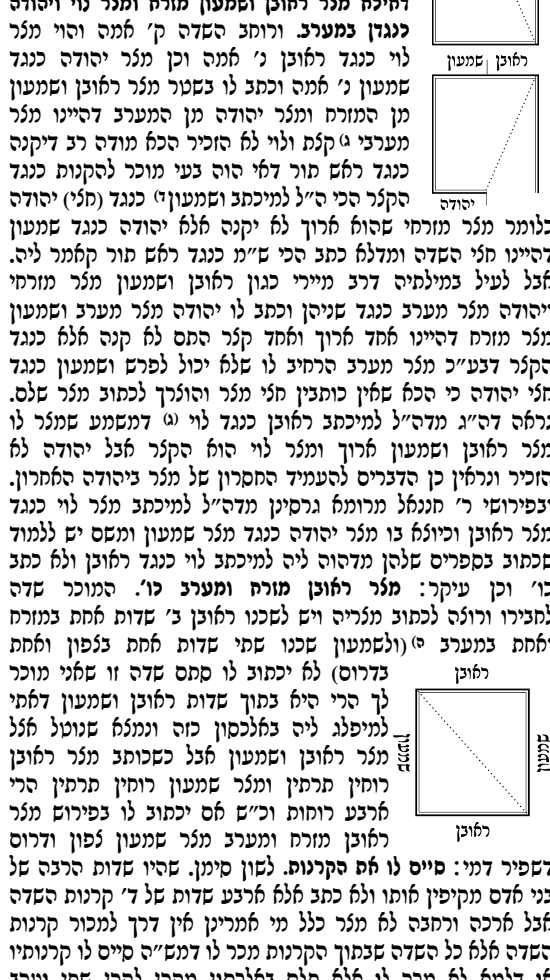
רבינו גרשום

מכר לו שדה ומכר לו
מצר אחד ארון. כגון מצר
מורח יאובן על פני כל
השדה שמכר לו ומכר
אחר קצר כגון למטרב
השדה מצר שמעון ולא
היה מביע מיצרו אלא עד
תצי השדה שמכר לו:
אמר רב. הוואיל וכן לא
אזילין חבר מצר הארון
אלא חבר מצר הקצר ולא
קיה בשהה אלא שביעור
משך מצרו של שמעון
כנגדו עד מצר האובן: אמרו
ליה רב הונא ורב אסי.
אמאי אמרת דלא קנה אלא
שהו בשהו כנגד הקצר של
שמעון ליקני כנגד ראש
חור. כלומר היכא דאין
מביע מצר שמעון אלא
כנגד חצי של ארובן ימשך
מסוף מצר שמעון אצל
השדה באלכסון עד סוף
מצר האובן וכך יקנה והיינו
כעין ראש תור שלמעלה
מרוחב ומלמטה מקצר:
ומודה רב היכא דאיכא מצר
ארובן ושמעון לצד מורה
השדה ומצר לוי יהודה
לצד מערב ואמר לוי שדה זו
שאני מוכר לך מצר מורחי
עומד ראובן ושמעון ומצד
מערב סמסון לדרום כומד
מצר לוי ומצד יהודה לא
מצר לו סמסון ללוי והיינו
מצר לוי מצר אחד ארון
ומצר אחד קצר מדורחיל
למכתב נמי ומצר שמעון
כנגד יהודה ולא כתב ליה
אלא מצר ארובן ושמעון
למרח ומצר לוי למערב
ולא כתב יהודה ש"מ דלא
ניחא ליה דניקני ליה מסוף
מצר לוי ועד יהודה אלא
כעין ראש תור ולא יתיר
כמו שפירש"י. ואם אותה
שדה שמכר לו חיו לו
לראובן משני צדדיה בשרדות
בשיעור ארכה אחת במורה
ואחת במערב וכן לשמעון
אחת בצפונה ואחת לדרומה
צריך למכתב ליה המוכר
מצר ארובן לרוחין תרין
וכי' ואי כתב ליה הכי
מקנה ליה כל השדה כולה
מקצת לקנה לוי ורוחותיה.
אבל אי לא כתב ליה אלא
מצר ארובן ומרח ומערב ישי
לומר שמא לצד מורה קנה
כולו ולצד מערב מעט וכן
נמי מצד צפון קנה כולה
ומצד דרום קצת מן דרום
א. ואיכא למימר דשייר
בשהה מקצת: איבעיא להו
סיים לוי הקרנות שעל זוית
אחר של שדה קרן של
מצר ארובן ועל זוית אחר
קרן של מצר שמעון ועל
זוית שלישי מצר לוי
ועל זוית רביעי קרן מצר
יהודה (כי האי גונא) ולא
מצר לו כל אורך השדה
על פני כולה ולא כל
הרוחב אלא הזוית מהו
מי אמרי' הוואיל דבמצר ד'
קרנותיה כולה מוכרה לו
השדה על פני כולה או
לדמא כיון דלא מצר לו
כל ארכה וכל רחבה אלא
הקרנות לא מכר לו אלא
רצועות באלכסון ההולכות
מקרן לקרן ב' רצועות
ולא יתיר (כי האי גונא):
כמין גמא מהו. שמצד
לו מצרים שתיים ארובין
ארכה מצד אחד ושמעון
המצר (הכי). מצר לו

ואי אמר ליה נכסי אפילו נכסי וטעמי. אכל מטלטלין לא עד לא"ל
כל נכסי: **מכר לו.** המוכר שדה לחצירו בשטר המכירה מוכר מערבי
ארון מזה המנה ומוכר מורחי נגדו קצר ג' אמה שלא הגיע אלף עד
חצי השדה ומכר של צפון ודרום מיימין ושאל מן המורה עד המערב
כזה: **אלף כנגד הקצר.** כנגד מצר
מורחי יקנה ^(ג) קצר
חצי השדה ומכר
מערבי שהוא ארון
מכרים הרחוב לו
דמכר שלם האורך
לכתוב בשטר:
ויהינה נגד ראש תור. כלומר הא'
איכא למימר דדוקא כתב לו מצר
מערב ארון ומכר מורה קצר
(ט) היינו כדי לקנות מצר מערב מזה
אמה וה"ד כגון שקנה כל השדה
באלכסון כנגד ראשי השדות של
מורה ומערב כזה: **ומודה רב.**
מקמי דאישתקא אכל
צטר דאישתקא אודי
במרויחו: היכא
דאיכא מצר ארובן ושמעון מורה ומכר לוי ויהודה
נגדו **במערב.** ורוחב השדה ק' אמה והוא מצר
לוי כנגד ארובן ג' אמה וכן מצר יהודה כנגד
שמעון ג' אמה וכתב לו בשטר מצר ראובן ושמעון
מן המורה ומכר יהודה מן המערב דהיינו מצר
מערבי ^(א) קצת ולוי לא הוכיח הכא מודה רב דיקנה
כנגד ראש תור דלי הוא צע' מוכר להקנות כנגד
הקצר הכי ה"ל למיכתב ושמעון ^(ב) כנגד (חצי) יהודה
כלומר מצר מורחי שהוא ארון לא יקנה אלא יהודה כנגד שמעון
דהיינו חצי השדה ומדלא כתב הכי ש"מ כנגד ראש תור קאמר ליה.
אכל לעיל במילתיה דרב מיידי כגון ראובן ושמעון מצר מורחי
ויהודה מצר מערב כנגד שניהם וכתב לו יהודה מצר מערב ושמעון
מצר מורה דהיינו אחד ארון ואחד קצר התם לא קנה אלא כנגד
הקצר דבע"כ מצר מערב הרחוב לו שלא יכול לפרש ושמעון כנגד
חצי יהודה כי הכא שאין כותבין חצי מצר והאורך לכתוב מצר שלם.
נראה דה"ג מדה"ל למיכתב ראובן כנגד לוי ^(א) דמשמע שמכר לו
מצר ראובן ושמעון ארון ומכר לוי הוא הקצר אכל יהודה לא
הוכיח וגראין לו הדברים העומדין החסרון של מצר ביהודה האחרון.
ובפירוש' ר' חננאל מרומא גרסינן מדה"ל למיכתב מצר לוי כנגד
מצר ראובן ויבואו צו מצר יהודה כנגד מצר שמעון ומשם יש ללמוד
שכתוב בספרים שלהן מדהיה ליה למיכתב לוי כנגד ראובן ולא כתב
כו' וכן עיקר: **מצר ראובן מורה ומערב כו'.** המוכר שדה
לחצירו ורוצה לכתוב מצריה ויש לשכנו ראובן צ' שדות אחת במורה
ואחת במערב ^(א) (ולשמעון שכנו שתי שדות אחת בצפון ואחת
בדרום) לא יכתוב לו סתם שדה זו שאני מוכר
לך הייה היא בתוך שדות ראובן ושמעון דלמי
למיפלא ליה בצלכסון כזה ומנאל שנטול אלף
מצר ראובן ושמעון אכל כשכתב מצר ראובן
רוחין תרתי ומכר שמעון רוחין תרתי הרי
ארבע רוחות וכ"ש אם יכתוב לו בפירוש מצר
ראובן מורה ומערב מצר שמעון צפון ודרום
דשפיר דמי: סיים לו אם הקרנות. לשון סימן. שהיו שדות הרבה של
בני אדם מקיפין אותו ולא כתב אלא ארבע שדות של ד' קרנות השדה
אכל ארכה ורחבה לא מצר כלל מי אמרינן דאין דרך למכור קרנות
השדה אלא כל השדה שבתוך הקרנות מוכר לו דמשה"ה סיים לו קרנותיו
או דלמלא לא מכר לו אלא תלם בצלכסון מקרן לקרן שתי וערב
ראובן ושמעון שמכר לו מצר ארובן
לוי יהודה
שמכר לו קרן דרומית
מזרחית וקרן צפונית
מערבית ומנאל שמכר
תחלת כל רוח כזה. אם
תנאל לומר גבי סיים
לו את הקרנות דלא קנה
אלף כנגד הקרנות היינו משום דהתם לא סיים
את הרוחות אכל הכא שמכר תחלת כל הרוחות
כמי שמכר את כולן דמי וקנה הכל או
דלמלא לא קנה אלא בצלכסון כזה:

הוא מצר אחד ארון ומכר אחד קצר אמר
רב לא קנה אלא כנגד הקצר אמרו ליה
רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד ראש
תור שתיק רב וימורה רב היכא דאיכא
מצר ראובן ושמעון מחד גיסא ומצר לוי
ויהודה מחד גיסא מדהיה ליה למכתב
(א) ליה דראובן כנגד לוי ודשמעון כנגד
יהודה ולא כתב ליה שמע מניה כנגד
ראש תור הוא דאמר ליה ימצר ראובן
מזרח ומערב ומצר שמעון צפון ודרום
הצריך למכתב ליה מצר ראובן רוחין תרין
ומצר שמעון רוחין תרין ואיבעיא להו
סיים לו את הקרנות מהו כמין ^(ב) גאם מהו
בפרוויגין
מצרים הרחוב לוי: **וימורה רב.** פי' צקונטרס קודם שמתק
משמע דצפתק מודה לחו אע"ג דלקמן ^(ג) עמוד ^(ד) שתיק ^(א) (רבא) לאבי
אע"ג דלא הודה לו אלא חש להשיבו הכא ליכא למימר הכי דרב
כהנא ורב אסי הווי תלמיד חבר לרב כדאמר' (מטהדין דף לו):
דלסבירה לא הווי כריכ' ^(א) וצרוו מקומות רב מודה כששתיק להם בפ"ק
דצ"ק ^(דף י"ג. י"ד. י"ה) גבי אין שמין לא לגנב ולא לגזול דקאמר' אדרבה
מדאמר ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי ושתיק ש"מ שמין ולא
אמר הא דשתיק משום דלא חש להשיבו וצ"ק דביצה ^(דף ג. יג. יד) גבי
אפרוח שנולד ציו"ט דאל"ל רב כהנא ורב אסי לרב וכי מה צין זה
לעגל שנולד מן הטריפה ושתיק רב אמר רב יוסף מאי טעמא
שתיק רב לימאל ליה האזיל ומוכן אגב אמו ללכדיס וכן כדאיזה נשך
^(ב"ב דף טז.) גבי קפינה אמר רב אגרא ופגרא אל"ל רב כהנא ורב
אסי לרב אי אגרא לא פגרא אי פגרא לא אגרא שתיק רב אמר רב
ששת מאי טעמא שתיק רב לא שמיע ליה הא דתניא כו' משמע
כלל הנהו דלא מפני שלא חש להשיבו שתיק אלא מפני שהודה:
בדרוחה ר"ה לביכרבת **מצר** ושמעון כנגד יהודה. פירוש כנגד
יהודה לצד ולא הו"ל למיכתב ראובן ומכתב ראובן
שמע מינה כנגד ראש תור קאמר ליה וגייראם לו אינה נראה דלמה
ליה למינקט כה"ג שהשתא דלג לוי יהודה היא לו לדלג שהיא
אחרון לכן גריס דק"ש מדה"ל למיכתב ראובן כנגד לוי והשתא
דלג יהודה ומ"מ קשיא לר"ת דהכי הוה ליה למימר מדלא הו"ל
למיכתב שמעון וכתב שמע מינה כנגד ראש תור קאמר ליה ונראה
לר"ת כגירסא ראשונה ולא קאי אעיקר מילתיה דרב דקאמר לא
קנה אלא כנגד הקצר דא"כ הו"ל למימר מדלא הו"ל למיכתב
ראובן אלא קאי אדיוק דכי היכי דקאמר רב דלא קנה אלא כנגד
הקצר ה"נ אם מצר מצר ראובן ושמעון מצד מורה ומכר לוי
חצי שדה מצד מצר ואכל לוי קרקע עולם עדותה רב דקנה כנגד
הארוך כיון שלא מצר מה למכור ואהא קאמר דהיינו דמואל למכור
כגון לוי ויהודה מן המערב מודה רב דלא קנה כנגד הארוך אם
דלג יהודה וגרסינן מדה"ל למיכתב יהודה כנגד שמעון דלי גרסינן
שמעון כנגד יהודה הלשון דחוק ופי' מגומגום דלא קאי אדברי רב
אלא אדיוק ואין להקשות אמאי לא קאמר גמרא מודה רב אעיקר
דצריו כדפירש הקונטרס ולימאל מדלא הו"ל למיכתב כי שמאל לא חשש
הגמרא לפרש זה דפשיטא דלא אמר הכא דלא קנה אלא כנגד
הקצר דודאי לא מצר לו מצר שמעון כמנה ולא הוצרך לפרש אלא
אמאי לא קנה כנגד הארוך כיון שמכר לו מצר שמעון:

מצר ראובן רוחין תרין. אע"פ שאם היה כתוב לו קרקע שבין
שדות ראובן וצין שדות שמעון לא היינו יכולין לומר שיקנה
חצי שדה כזה דלא כן לא היה צין שדות ראובן ושמעון ^(א) (בזוית)
ומיהו ^(א) קאמר דקנה בצלכסון
מקרן לקרן דהיא צין שדות
שמעון וראובן בזוית: **בבין גאם.**
פירש ר"י וקשה ודרוש דהיינו
משמי רוחות ^(א) וקשה ודרוש דהא
כן אמאי צריך למיכתב לעיל מצר
ראובן לרוחין תרין ומכר שמעון
לרוחין תרין ^(א) אי קני כמין גאם ופירוש הקונטרס נראה עיקר:
איתמר
או דלמא כיון שלא מצר לו אלא ב' רוחות לא קנה אלא שתי רצועות כנגד

(א) מצר לו מורהם צפונות
שהוא כיון גמא ונהלה
איבעיא לו תיסקו קו"ל כל
מיקו דממונא לקולא ויד
הקנה על המחממה ואילו
לוקח אלא כפחות שק דעין
שלא להוציא ממון מיד מחוקי
בסקפ"ו חולקין מפני שהוא
סקפ' וכל ספיקא דממונא
חולקין ולא נמכרו לנו להכריע
הלכה למעשה זה פי' רבינו
מנאל. ערוך ערך גס י"ג
שלא הביאו שום אחר
מהספקים וגם מדע פי'
ר"מ כמו שפירש"י בתוספות
ד"ה מין גאם. ^{(ב) בפי"א:}
הקנה. ^{(א) ג'נדפ"ו ק"ל.}
הוא. ^{(ג) ג"ל שמעון.} דע"ש.
ר"מ. ^{(ד) ר"ש"ל מ"ז וע"י ש"ש.}
^{(א) ג"ל רבא.} ^{(א) ק"ל מ"ג.}
^{(ב) ג"ל הוא אמה.}

הגהות הבה"ח

(א) נ"ה מה"ה
למכתב מצר דראובן כנגד
לוי (ושמעון כנגד יהודה)
מא"מ. וצ"ב גירסת הסופ'
היה דשמעון כנגד
יהודה ורש"י היה גורס
במקומו דראובן כנגד
לוי והמקומ' הנכנס שמי
הנכנסות מפני: ^{(א) רש"י}
ד"ה וקנה כנגד רב מורה
קצר כדי כו"ל ומיהו היינו
מקו"ל. ^{(א) י"ה הוא דלמלא}
כו' מדהיה ליה למכתב ראובן
כנגד לוי כזה:

מוסף תוספות

א. ולא מצר לו המצר
הרביעי אלא קצר. רש"י.
ב. וא"ת וכו' והוא שמינין
ליה לרב דאמר (לקמן
ע"ב) בע"כ לא מצר אלא
ג' מצרים קנה וכל חורן
ממצר רביעי. ולמה יגרע
כשהמצר הרביעי קצר יותר
מהו שלא מצר לו מצר
רביעי כולו ל"ל היינו טעמא
דגרע כשמצר לו מצר רביעי
והוא קצר לפי שהוא
כמפירש שאינו רוצה שיקנה
כנגד הארון. ריעי יונה.
ג. לא היה שתיק להו'
משום דלא חש למילתייהו'
אלא אחת שלא מצא
תשובה לדרביהם. ט.
ד. [ומיבעיא ליה] מי
אבירין כיון דמצר ליה
מרווחצפון. (לפי' תוס' צ"ל
דרום). קנה ליה לרוח
דרומית ולרוח מערבית
דאמרין וכו' ההו"ל
מריבם. אי דילמא אמרינן
כיון דלא כתב ליה רוח
דרומית ורוח מערבית. לא
מריבין וכו' דאמר
קני אלא תלם אחד על פני
מורה וצפון. א"י כנגד ראש
תור. י"י מ"ג. ה. ושי"מ
שאם מצר לו מצר אחד
במורה ומצר אחד בצפון
ולא יתיר שלא קנה כל
השדה. רעי יונה.